

## Indvandrere uddanner sig mere og mere – men halter fortsat bagefter

En stadig stigende andel af unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande kaster sig over en uddannelse, men der er stadig lang vej igen, før de indhenter danskernes uddannelsesniveau.

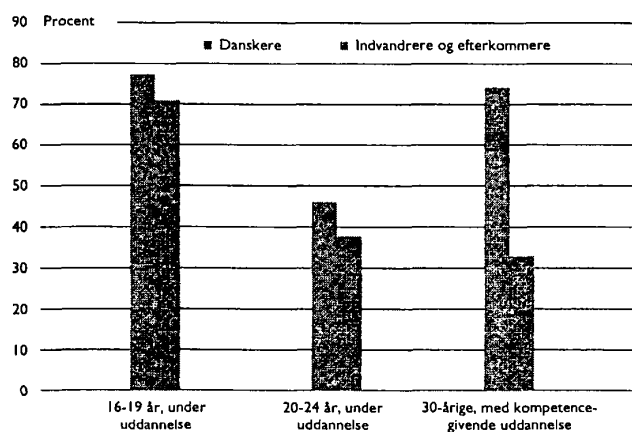
Sådan lyder en af hovedkonklusionerne på en ny omfattende kortlægning af indvandreres uddannelsesmønstre, som Rockwool Fondens Forskningsenhed har gennemført.

I løbet af de sidste ti år har indvandrere og efterkommere (herefter betegnet som indvandrere) i stigende grad søgt hen imod landets skoler og læreanstalter. Tilbage i 1997 var 20 pct. af de 20-24-årige indvandrere i gang med en uddannelse. Ti år senere var andelen steget til 38 pct.

Der er dog fortsat et stykke vej, før indvandrere kommer op på siden af deres danske jævnaldrende. Uddannelsesfrekvensen for de 20-24-årige danskere er nemlig i samme periode steget fra 36 pct. i 1997 til 46 pct. i 2007, se figur 1.

Ifølge undersøgelsen er det faktisk også de yngste indvandrere, som ligner deres danske jævnaldrende mest i forhold til at uddanne sig. Blandt 16-19-årige er forskellen begrænset: Blandt danskere er

FIGUR 1  
Uddannelsesdeltagelse og andel med kompetencegivende uddannelse, for indvandrere og efterkommere samt danskere, 2007.



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Den høje uddannelsesdeltagelse for de unge indvandrere, navnlig dem under 20 år, peger på, at indvandrernes uddannelsesefterløb – den lavere andel med kompetencegivende uddannelse – vil forsvinde med tiden. Det vil dog kræve, at de unge øger deres uddannelsesdeltagelse endnu lidt mere, og at de ikke falder fra i større grad end danskerne (hvilket de gør i dag). Hvis indvandrerne fremover skal have uddannelser i samme omfang som danskere, skal der samtidig ske noget andet: De indvandrere, der fremover kommer til landet som voksne, skal også være markant bedre uddannede, end det har været tilfældet hidtil.

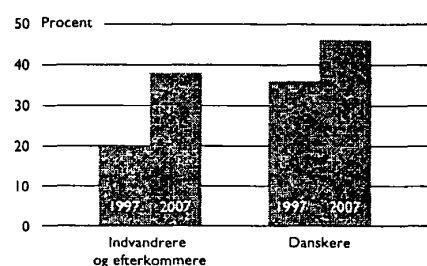
77 pct. i gang med en uddannelse – det samme gør sig gældende for 71 pct. af indvandrerne, se figur 2.

Mens de unge indvandrere således er ved at komme godt med, så ser billedet helt anderledes ud, hvis man kigger på, hvilke uddannelser deres ældre brødre og søstre har med sig i bagagen, den dag de runder 30 år.

Blandt 30-årige danskere har hele 74 pct. færdiggjort en kompetencegivende uddannelse, mens det samme kun gør sig

Fortsættes side 3

FIGUR 1  
Andel af 20-24-årige indvandrere og danskere, der er i gang med en uddannelse, 1997 og 2007.



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

## Indhold

### Både første- og andengenerationsindvandrere uddanner sig stadig mindre end danskere

Det er ikke alene førstegenerationsindvandrerne, som halter bagefter i uddannelsessystemet i Danmark. Det gælder også for dem, der er født og opvokset i Danmark . . . . . Side 4

### Sociale forhold forklarer kun en del af indvandrerelevs dårlige skolepræstationer

Forskellen mellem danske børns og indvandrerbørns faglige niveau bliver markant mindre, når man korrigerer for sociale forskelle. Der er dog stadig store forskelle hos visse grupper . . . . . Side 5

### Indvandrere ønsker et prestigefyldt job

Håndværksfag er ikke i høj kurs hos indvandrere, der mener, at prestigen ligger hos akademikerer. Men indvandrernes jobambitioner kolliderer med deres skolekvalifikationer . . . . . Side 7

### Indvandrere får højt afkast af dansk uddannelse

Indvandrere får næsten samme lønmæssige afkast af deres uddannelse som danskere. Hvis uddannelsen vel at mærke er taget i Danmark. Er uddannelsen medbragt fra hjemlandet, er lønnen derimod lavere . . . . . Side 9

### Unge med anden etnisk baggrund diskrimineres ved tildeling af praktikpladser

Størstedelen af erhvervsskolernes praktikkonsulenter bliver fra tid til anden bedt om at diskriminere af virksomhederne . . . . . Side 11

### Svært at drage slutninger ud fra indvandrernes sociale mønstre

Mange af de sammenhænge mellem familiernes sociale mønstre og børnenes skolekarakterer, vi kender fra danske elever, gælder ikke for elever af ikke-vestlig oprindelse . . . . . Side 12

### Drenge og piger med indvandrerbaggrund ser ikke ens på børn og arbejde

Mens indvandrerpigernes holdninger til deres fremtidige familie- og arbejdsliv i høj grad ligner deres danske skolekammeraters, så har indvandrerdrengene mere traditionelle holdninger til fremtiden . . . . . Side 14



*Indvandrere og det danske uddannelsessystem.*

Af Torben Tranæs (red.) med bidrag af Jørgen Goul Andersen, Camilla Hvidtfeldt, Bent Jensen, Marie Louise Schultz-Nielsen og Line Vikkelsø Slot.

Gyldendal, november 2008. 226 sider, illustreret, 249 kr. ISBN 978-87-02-03003-7.

gældende for 33 pct. af indvandrere. At så få ældre indvandrere har en uddannelse, kan være et problem for de unge. Simplelthen fordi de mangler rollemodeller – altså ældre indvandrere, der med en dansk uddannelse i bagagen har fået et godt job, lever et godt liv og tjener gode penge.

### Fire mulige forklaringer

En stor del af de unge indvandreres uddannelsesefterslæb kan forklares ved deres sociale baggrund. Deres forældre har i langt mindre grad selv uddannelse – eller arbejde for den sags skyld.

En central del af projektet har været at komme et spadestik dybere ned end dette og analysere, hvilke konkrete forhold, der hindrer, at indvandrerne bruger uddannelsessystemet noget mere.

Projektet har analyseret fire mulige forklaringer:

En forklaring kunne være, at indvandrerne, når de forlader grundskolen, har for dårlige kvalifikationer til at klare en videre uddannelse.

En anden mulig forklaring er, at den er gal med holdningerne. At de holder sig væk fra uddannelsesinstitutionerne, fordi de ikke synes, at uddannelse er vigtig.

Tredje forklaring kunne være, at de støder på særlige barrierer, som gør det sværere for netop dem at gennemføre en uddannelse.

Endelig er det muligt, at det ikke rigtig kan betale sig for indvandrere at uddanne sig. Simplelthen fordi de – f.eks. på grund af diskrimination – får et mindre økonomisk afkast af anstrengelsen.

SKEMA I

**På hvilke områder går det godt hhv. dårligt i forhold til, at unge indvandrere får en kompetencegivende uddannelse?**

Kvalifikationerne fra folkeskolen	☹
Holdningen til uddannelse generelt	☺
Holdningen til de manuelle fag	☺
Barrierer i (erhvervs)uddannelsessystemet	☹
Afkast af uddannelse	☺

Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

### Dårlige skolekundskaber

Ifølge Torben Tranæs, forskningschef ved Rockwool Fondens Forskningsenhed, viser

analysen, at især den første forklaring har betydning: "Indvandrere og efterkommere forlader grundskolen med markant dårligere kvalifikationer end andre. Og kvalifikationerne er også væsentligt dårligere, når man har kontrolleret for social baggrund. Det er i virkeligheden ret enkelt: De får for lidt med sig fra grundskolen, og det følger dem videre frem. Det viser sig allerede på de faglige uddannelser og de videregående uddannelser: Her synes flere indvandrere end danskere, at de har det svært."

Dårlige kvalifikationer er dog ikke den eneste grund til, at indvandrere og efterkommere halter bagefter i forhold til uddannelse: "Der viser sig at være en uheldig cocktail i forhold til erhvervsuddannelser. Dels rangerer prestigen for håndværksuddannelser relativt lavt i indvandrergrupper, dels ser det også ud som om, de ikke altid bliver fair behandlet af alle virksomheder. Måske en uheldig ond cirkel, som der er et behov for at få brudt – de to ting kan godt føde hinanden."

Til gengæld viser analysen, at to af de mulige forklaringer kan afvises. Der ser ikke ud til at være problemer med indvandrernes generelle holdninger i forhold til uddannelse. De finder – i samme grad som danskere – at det er vigtigt at få en uddannelse. Det gælder både de unge og deres forældre.

På samme måde synes der heller ikke at være noget problem med den økonomiske tilskyndelse til at tage en uddannelse. Hvis, vel at mærke, man tager uddannelsen i Danmark: "Indvandrere får et fint afkast af en dansk uddannelse. De, der har en kort uddannelse, tjener det samme eller mere end danskere, mens de, der har en lang uddannelse, får lidt mindre i løn end danskerne."

Til gengæld viser det sig, at der er rigtig dårlig økonomi i at have en uddannelse med sig fra udlandet. Man tjener markant mindre end danskere og indvandrere med dansk uddannelse.

"Hvis unge indvandrere bruger ældre indvandrere med udenlandsk uddannelse som rollemodeller, så får de en forkert opfattelse af, hvad man kan få ud af en uddannelse. Der bør ikke være noget i afkastet af uddannelse, som afskrækker. Så længe uddannelsen blot er taget i Danmark," siger Torben Tranæs.

## Både første- og andengenerationsindvandrere uddanner sig stadig mindre end danskere

Selvom de unge indvandrere i højere grad end tidligere uddanner sig som danskerne, så er der dog stadig forskel. Det gælder også, når man alene sammenligner efterkommere – altså andengenerationsindvandrere – og danskere.

Det har ellers været beskrevet i pressen, at efterkommerne har overhalet danskerne de seneste år. Det er ikke rigtigt, selvom det godt kunne se sådan ud, når man kigger på tallene.

Ser man på uddannelsesomfanget for landets 16-24-årige, altså et bredt aldersudsnit af de unge, så er uddannelsesfrekvensen for efterkommere i 2007 62 pct. mod 61 pct. for danskere. Tilsyneladende uddanner efterkommerne sig faktisk lidt mere end danskerne. Men det passer ikke. Det skyldes nemlig, at efterkommerne i denne aldersgruppe i gennemsnit er yngre end danskere – og jo yngre man er, desto større er chancen for, at man stadig er under uddannelse.

Hvis man – i stedet for at se på gruppen af 16-24-årige – kigger isoleret på uddannelsesfrekvensen for hver årgang af de

unge, så har danske unge den højeste frekvens i alle årgange – undtagen de 20-årige – i 2007.

### Skift i udlændingepolitik

Den mest markante ændring i uddannelsesmønstre er sket blandt de indvandrere, som kom til landet, efter de var fyldt 15 år. I 1997 var otte pct. – altså færre end hver tiende – af de 20-24-årige i denne gruppe i gang med en uddannelse. Det var i 2007 øget til 31 pct. Altså næsten hver tredje.

Denne ekstra kraftige stigning er næppe udtryk for et holdningsskift blandt de unge, men snarere en afspejling af ændringer i udlændingepolitikken. Udlændingeloven i 2002 begrænsede antallet af flygtninge og familiesammenførte, men ikke antallet af øvrige indvandrere, heriblandt uddannelsessøgende. De, der kommer til landet i dag, er altså mere tilbøjelige til at uddanne sig end tidligere.

### Forskelligt udgangspunkt

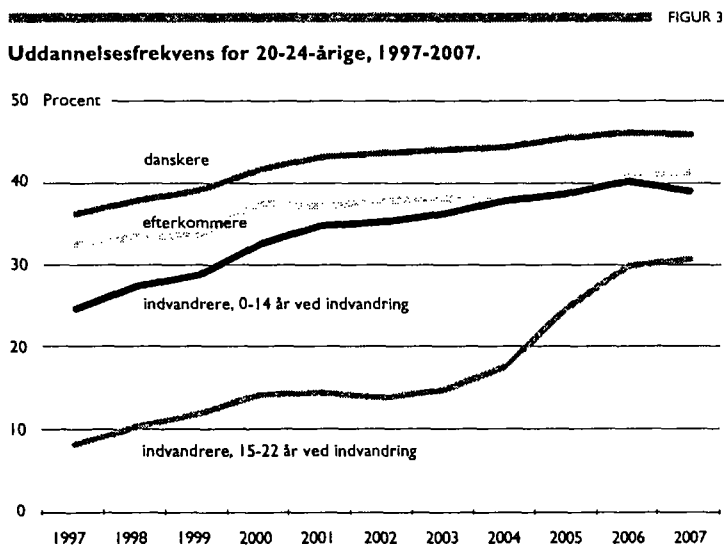
Forskellene mellem danskeres og indvandreres uddannelsesmønstre kan i høj grad forklares ved, at danskere og indvandrere har forskellige forudsætninger for at uddanne sig.

De unge danskeres forældre har nemlig langt flere uddannelses- og beskæftigelsesmæssige ressourcer end de unge indvandreres og efterkommeres forældre. Det betyder meget for deres børns uddannelsesforløb.

For eksempel står 60 pct. af mødre til landets 16-24-årige indvandrere og efterkommere uden for arbejdsmarkedet i 2007. Det samme gælder kun for 13 pct. af mødre til 16-24-årige danskere.

Og modsat: 69 pct. af mødre til 16-24-årige danskere har minimum en gymnasieuddannelse. Det samme gælder kun 35 pct. af indvandrermodrene. Og når man kigger på fædrene, så har 85 pct. af fædre til 16-24-årige danskere et job. Det samme gælder kun 39 pct. af fædre til indvandrere.

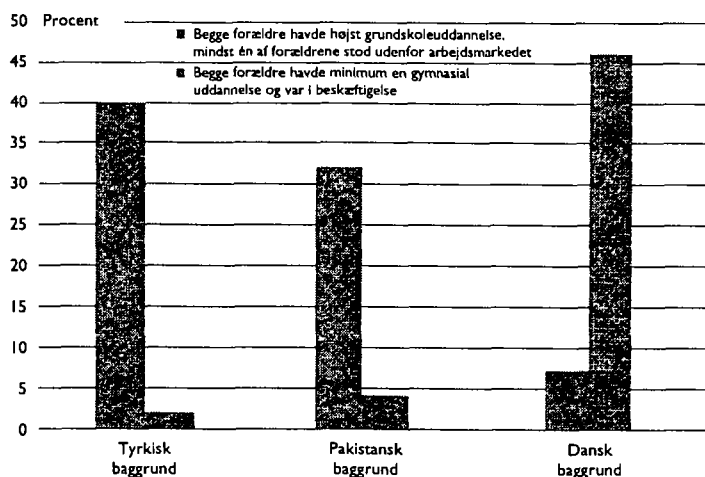
Hvis man forsøger at korrigere tallene for denne forældrebaggrund, så ser forskellene mellem danskere og indvandrere anderledes ud. Man korrigerer ved



Note: Kun indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund indgår i beregningerne.  
Kilde: Indvandrene og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Uddannelsesfrekvensen er steget igennem de sidste ti år for både danskere, indvandrere og efterkommere. Det gælder i særligt grad indvandrere, som kom til landet, efter de var fyldt 15 år.

Andelen af 16-24-årige unge med to forskellige forældrekaraktistika. For unge med tyrkisk, pakistansk og dansk baggrund. 2007.



Note: Forældreoplysninger stammer fra, da de unge var 15 år gamle.

Kilde: *Indvandrere og det danske uddannelsessystem* (Gyldendal 2008).

En stor del af forskellen på danskeres og indvandreres uddannelsesdeltagelse kan forklares ved deres sociale baggrund. For eksempel har næsten halvdelen af unge danskere to forældre, som både har mere end en grundskoleuddannelse og et job. Det er usædvanligt blandt unge tyrkere og pakistanere. Blandt tyrkere og pakistanere er det til gengæld almindeligt, at begge forældre kun har grundskoleuddannelse samtidig med at mindst én af forældrene står uden for arbejdsmarkedet.

at sammenligne sandsynligheden for, at danskere og indvandrere er i uddannelse, hvis de har samme sociale baggrund. I den situation er sandsynligheden for at være i gang med en uddannelse i mange tilfælde større for unge indvandrere og efterkommere end for unge danskere. Også med hensyn til sandsynligheden for at have gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse haler indvandrere og efterkommere ind på danskerne, hvis man korrigerer for social baggrund.

Jo mere indvandreres og efterkommeres forældre begynder at ligne danske forældre, kan man altså forvente, at børnenes uddannelsesmønstre kommer til at ligne danske børns. Indtil videre er forskellene på sociale karakteristika dog stadig store, jf. figur 4.

## Sociale forhold forklarer kun en del af indvandrererelevens dårlige skolepræstationer

I efteråret 2007 offentliggjorde Rockwool Fondens Forskningsenhed undersøgelsen PISA Etnisk, der viste, at indvandrerbørn rent fagligt halter langt efter danske børn.

En ny analyse på et udvidet datasæt gør det nu muligt at tegne et mere detaljeret billede af, hvor stor en del af de dårlige resultater der kan tilskrives sociale forhold.

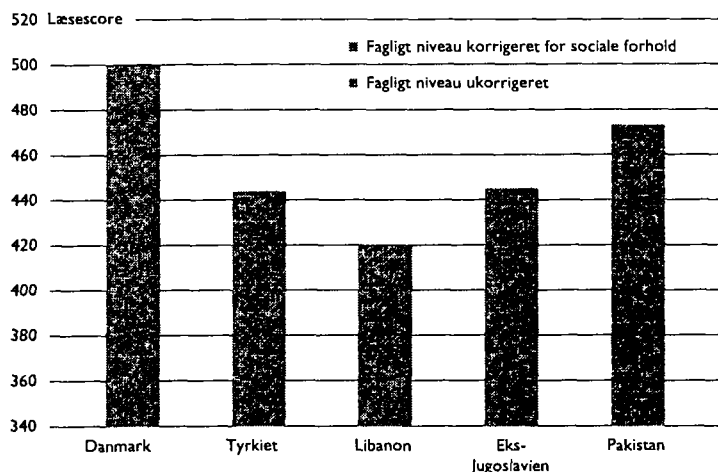
Mens analysen i 2007 viste, hvor meget dårligere eleverne med anden etnisk baggrund end dansk som helhed klarer sig i forhold til danske elever med samme sociale baggrund, så er der i den nye analyse kontrolleret for social baggrund for de fire største minoritetsgrupper. Med den nye undersøgelse, der er gennemført af Beatrice Schindler Rangvid fra Anvendt

Kommunal Forskning, AKF, for Rockwool Fondens Forskningsenhed, er det blevet muligt at belyse, hvor stor en del af forskellen i indvandreres og danskeres faglige resultater i grundskolen, der skyldes sociale forhold for hver af de større etniske grupper.

Undersøgelsens hovedresultat er, at forskellen i fagligt niveau mellem danske børn og indvandrerbørn bliver langt mindre, når man korrigerer for sociale forskelle. Sagt med andre ord er sociale forhold i høj grad med til at forklare, at indvandrerbørn klarer sig dårligt i skolen.

Men selv når der er korrigeret for sociale forhold, er der store forskelle mellem eleverne af ikke-vestlig herkomst og så deres danske klassekammerater.

## Læsescore med og uden korrektion for sociale forhold.



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Af figuren fremgår læsescoren for elever med forskellig oprindelse. Det [øverste] niveau angiver, hvad læsescoren ville have været, hvis de enkelte minoriteters sociale forhold havde været ligesom det gennemsnitlige danske barns sociale forhold.

### Libanesiske børn har fortsat de største problemer

Værst ser det ud for børn af libanesiske herkomst. Mens de danske børn i undersøgelsen har en score på 500, når det gælder læsefærdigheder, ligger libanesiske børn, hvis ikke man korrigerer for det sociale, på en gennemsnitlig læsescore på 369.

### Om PISA-undersøgelser

PISA (Programme for International Student Assessment) er et OECD-koncept for, på tværs af landegrænser, at måle 15-åriges kvalifikationer inden for læsning, matematik og naturfag.

Undersøgelsen er en såkaldt standardiseret test, der er konstrueret sådan, at gennemsnitseleven scorer 500 point, hvad enten man måler resultaterne i dansk, matematik eller naturfag. Hvis den enkelte scorer 600 point eller derover, tilhører han den dygtigste sjettedel – og hvis han modsat scorer 400 eller derunder, så tilhører han den dårligste sjettedel.

### PISA Etnisk 2005

Rockwool Fondens Forskningsenhed gennemførte i 2005 en undersøgelse i hele landet af skolekulturerne blandt elever af dansk og ikke-vestlig oprindelse. Undersøgelsens resultater er beskrevet i nyhedsbrevet fra september 2007 og havde tre hovedresultater.

I forhold til andre er der tale om et særdeles lavt niveau. Har man en score på 400 eller derunder, tilhører man den dårligst læsende sjettedel af alle børn i de OECD-lande, som deltager i PISA.

Når der korrigeres for de sociale forhold, så får man en markering af, hvad scoren ville have været, hvis libanesiske børns sociale forhold havde været lige som det gennemsnitlige danske barns sociale forhold. Med denne korrektion lander de libanesiske børn på en score på 421. Hvilket fortsat er et meget lavt gennemsnit.

Lidt bedre ser det ud for tyrkiske børn, der ukorrigeret scorer 392, mens de efter korrektionen har en score på 444.

Den mindste korrektion for sociale forhold sker for børn med oprindelse fra eks-Jugoslavien. Hvor den sociale korrektion for de andre grupper giver en ekstrascor på omkring 50 point, så er der for eks-jugoslaverne kun tale om 38 point.

Pakistanske børn skiller sig ud fra de øvrige minoritetsbørn, idet børnenes læsefærdigheder – når man korrigerer for sociale forskelle – ligger tættest på de danske børns. Mens danske børn som nævnt scorer 500, ligger pakistanske børn således på 473. Og ser man alene på pigerne, så er billedet endnu mere udtalt. Korrigeret for sociale forskelle er der ikke længere nogen statistisk sikker forskel mellem danske og pakistanske pigers score.

Det første, at elever af ikke-vestlig oprindelse – uanset om der går mange eller få af dem på skolen – læser markant dårligere end deres danske klassekammerater. De klarer sig tilsvarende dårligere i matematik og naturfag.

For det andet, at de danske elevers læsefærdigheder ikke påvirkes af, om der er få eller mange indvandrelever på en skole – først når indvandrerne er i flertal på skolen påvirker det de danske klassekammerater i nedadgående retning. Og kun 2 pct. af de danske elever går på disse etnisk meget koncentrerede skoler.

For det tredje, at indvandrelevernes læsefærdighed påvirkes i positiv retning, hvis andelen af indvandrelever bliver meget lav – 10 pct. eller derunder. På de skoler, hvor indvandrerne udgør mere end 10 pct., er læsefærdighederne de samme, hvor høj koncentrationen så end er.

## Indvandrere ønsker et prestigefyldt job

Mange indvandrere i Danmark har et ganske klart billede af, hvad der er gode job, og hvad der er mindre gode job. De gode, det er dem, man får efter en lang videregående uddannelse. Hvorimod et job som håndværker ikke værdsættes nær så højt.

Det viser en undersøgelse, som Jørgen Goul Andersen, professor ved Aalborg Universitet, har udført i 2006 og 2007 for Rockwool Fondens Forskningsenhed via en stikprøve på 5.000 danskere og etniske minoriteter i Danmark.

Ifølge undersøgelsen tillægger indvandrere et akademikerjob langt højere prestige end et job som håndværker. Samme undersøgelse viser imidlertid også, at indvandrernes skolekundskaber ikke står mål med deres uddannelsesambitioner.

Sammenlignet med danskere udtrykker indvandrerne nemlig, at de har det svært i uddannelsessystemet, og flere har problemer med selvtilliden. Der er altså tilsyneladende et misforhold mellem indvandrernes ambitioner og deres kvalifikationer.

For danskerne er billedet langt mere sammensat. Nok finder man også her en høj vurdering af akademiske stillinger, men de typiske håndværkerfag kan faktisk godt blande sig i konkurrencen om, hvilke fag det er godt at være inden for. De bliver ikke vurderet meget lavere end de akademiske fag, selvom der også blandt danske unge er en tendens i den retning.

Som det fremgår af tabel 1, så giver danskere for eksempel et job som tømrer en score på 7,1 på en skala fra 0 til 10, hvor 10 betyder højeste prestige. Til sammenligning tildeles et job som arkitekt scoren 7,5. Hos indvandrerne er der langt større forskel i vurderingen af de to stillingstyper. Her får tømrerjobbet en score på 6,5 og jobbet som arkitekt 8,3. Tilsvarende vurderer indvandrere murerfaget lavere end danskerne. Mens arbejdet som læge, økonom, jurist og ingeniør vurderes højere end hos danskerne.

Spørger man, om en uddannelse som håndværker fortjener lige så meget respekt som en uddannelse på universitet, så viser der sig også stor forskel i holdningerne mellem de to grupper.

Stort set alle danskere er enige i, at de to typer uddannelser fortjener lige meget

TABEL 1  
Erhvervsprestige for udvalgte erhverv blandt danskere og etniske minoriteter. Gennemsnit på skala 0-10.

	Dansk oprindelse	Anden oprindelse
Murer	7,01	6,66
Tømrer	7,06	6,49
Mekaniker	6,88	6,70
Læge	8,90	9,29
Arkitekt	7,46	8,30
Jurist	7,93	8,36
Økonom	7,61	8,18
Ingeniør	7,96	8,61

Kilde: *Indvandrerne og det danske uddannelsessystem* (Gyldendal 2008).

*Danskere anser håndværkererhverv som næsten lige så prestigefyldte som akademiske erhverv. Det er landets indvandrere ikke enige i. De vurderer håndværksfagene lavere og de akademiske fag højere.*

respekt. Hos indvandrerne er hver femte uenig.

### Vægt på uddannelse

Indvandrernes høje vurdering af akademiske stillinger falder i god tråd med, at de også lægger stor vægt på at uddanne sig.

Blandt indvandrere og efterkommere er 70 pct. helt enige i, at fremtidens arbejdsmarked kræver, at man har en uddannelse. Det er flere end hos danskerne, hvor det samme gælder 65 pct.

Indvandrerne er altså i høj grad bevidste om, at en uddannelse er vigtig. Det gælder både de, der er kommet hertil som førstegenerationsindvandrere og efterkommere.

Sådan er det ikke alle steder i verden. For eksempel viser en canadisk undersøgelse, at første generation af indvandrere i højere grad er orienteret mod arbejde, mens det først er i anden generation, at orienteringen mod uddannelse for alvor sætter ind. I Danmark genfinder man faktisk en ganske stærk arbejdsorientering, men både første og anden generation er særdeles bevidste om betydningen af uddannelse.

Når indvandrere angiver, hvorfor de vægter uddannelse, så peger de blandt andet på ønsket om at opnå anerkendelse.

## Elevers og studerendes oplevelse af, hvordan det går i skolen (pct.).

	Andel, der ofte synes, det er lidt for svært	
	Danskere	Anden oprindelse
Folkeskole	31	44
Gymnasiet	38	35
HH, HHX, HTX	37	44
Lærlingeuddannelse	21	42
Videregående uddannelse	28	39

Kilde: *Indvandrere og det danske uddannelsessystem* (Gyldendal 2008).

*Flere indvandrere end danskere oplever en svær skolegang.*

Den årsag vejer tungere end hos danskerne. Blandt indvandrerne mener 38 pct., at respekt og anerkendelse i samfundet er en meget vigtig grund til at uddanne sig. Det samme gælder kun 10 pct. af danskerne.

Et lignende billede viser sig, når man kigger på opfattelsen af, hvad der er vigtigt ved et arbejde.

Indvandrere lægger i højere grad vægt på, at et job giver anseelse i samfundet. 31 pct. af indvandrerne mener, at det er meget vigtigt. Mod kun 7 pct. af danskerne. Og indvandrerne er desuden mere interesserede i mulighederne for forfremmelse end danskerne. 42 pct. af indvandrerne mener, at dette er meget vigtigt mod 19 pct. af danskerne. Desuden mener hver tredje indvandrer, at det er meget vigtigt at have et arbejde med høj løn. Det samme gælder kun hver tiende dansker. Et lignende mønster kendes fra andre lande.

For danskerne er det andre aspekter, som tillægges høj værdi. Det gælder blandt andet selvrealisering. 67 pct. af danskerne mener, at det er meget vigtigt, at arbejdet skal give dem mulighed for at udfolde deres evner.

### Svært i skolen

Det kniber altså ikke med ambitionerne hos landets indvandrere. Til gengæld er der meget, der tyder på, at det volder problemer at leve op til disse ambitioner.

Indvandrerne oplever nemlig de fleste steder en sværere skolegang end deres danske skolekammerater. Gymnasiet er tilsynenladende en undtagelse. Men

for eksempel synes 44 pct. af indvandrerne, at de ofte har det svært i folkeskolen. Mod 31 pct. af danskerne. 39 pct. af indvandrerne synes, at de ofte har det svært på de videregående uddannelser. Mod 28 pct. af danskerne. Den mest bekymrende forskel ses på lærlingeuddannelserne. Her synes dobbelt så mange indvandrere som danskere, at uddannelsen ofte er lidt for svær. Næmlig 42 pct. mod 21 pct.

Desuden forværres indvandreres situation af, at de har mindre tillid til sig selv end danskerne. Når man kigger på indvandrere og danskere over 20 år, så er der markant forskel i selvtillid. Det gælder blandt andet, når de skal vurdere, om de er godt tilfredse med sig selv, og om de føler sig usikre, når de er sammen med andre. Analysen viser samtidig, at der både blandt unge danskere og indvandrere er en stærk sammenhæng mellem deres selvtillid, og om de oplever skolegangen som svær.

### Forskellige kår

Når indvandrere og danskere har forskellige oplevelser af skolegangen, så kan det hænge sammen med de vilkår, som de har med hjemmefra.

Danskere og indvandrere lever under forskellige boligforhold og har forskellig kulturel kapital. Hvor 67 pct. af danskere mellem 15 og 19 år bor i ejerbolig, så er det kun 21 pct. af unge indvandrere. Mens 95 pct. af unge danskere har eget værelse, er det 73 pct. af indvandrere.

Med hensyn til kulturelle forhold har 70 pct. af unge danskere et leksikon derhjemme. Mod 52 pct. hos indvandrerne. Tilsvarende er der generelt færre bøger hos indvandrerne end hos danskerne.

Også med hensyn til hjælp til skolegang er der forskelle. Her får skoleelever af anden etnisk oprindelse ikke så hyppig hjælp fra deres mor, som danske elever. Til gengæld får indvandrerne i højere grad hjælp fra søskende og andre slægtninge. Og endelig får næsten hver anden af de unge indvandrere mellem 15 og 17 år hjælp i skolens lektiecafé. Det samme gælder knap hver femte dansker.



## Indvandrere får højt afkast af dansk uddannelse

Det økonomiske afkast af at tage en uddannelse i Danmark er stort set det samme, uanset om man er af dansk eller fremmed herkomst.

Det viser en analyse, som Rockwool Fondens Forskningsenhed har foretaget på baggrund af lønoplysninger om hele Danmarks befolkning.

Ikke-vestlige indvandrere, der har gennemført deres uddannelse i Danmark, bør altså ikke frygte at skulle tage til takke med dårligt betalte job. De tjener stort set lige så meget som danskerne.

Er uddannelsen medbragt fra hjemlandet, er lønnen derimod lavere, især hvis man har medbragt en lidt længere uddannelse.

I tabel 3 er vist, hvor meget ekstra løn man får i forhold til den løn, man kan oppebære med en almindelig grundskoleuddannelse. Af tabellen fremgår, hvor meget mere man tjener, alt efter hvilket uddannelsesniveau man har, idet forhold som køn, alder og erhvervs erfaring er holdt konstant. Ekstraindtjeningen er opgjort særskilt for henholdsvis danskere, indvandrere med dansk uddannelse og indvandrere med en udenlandsk uddannelse.

Det fremgår af tabellen, at danskere og indvandrere med dansk uddannelse næsten har det samme afkast af uddannelse. Mens en dansker med lang videregående uddannelse typisk tjener omkring 70 pct. ekstra i timen i forhold til en grundskoleuddannet, så er gevinsten omkring 66 pct. for en indvandrer med dansk uddannelse. For personer med en mellemlang og kort videregående uddannelse ses et tilsvarende mønster. Indvandrere med en faglig dansk uddannelse har endda et lidt større afkast end danskere med samme uddannelsesniveau.

Indvandrere, som alene har en grundskoleuddannelse, tjener i store træk det samme som danskere, når de kommer i arbejde: Hver gang en dansker tjener 100 kr., tjener en indvandrer med dansk henholdsvis ikke-dansk grundskoleuddannelse 99 kr. og 96 kr. Igen sammenlignes der her kun personer med samme køn, alder og erhvervs erfaring.

Flere indvandrere end danskere er gan-

ske vist arbejdsløse – det gælder i øvrigt, uanset om uddannelsen er taget i Danmark eller ej – men det problem er størst jo kortere uddannelse, man har. Så det er endnu et argument for at uddanne sig.

### Udenlandsk uddannelse giver lavere løn

Lønnen for indvandrere, som har taget deres uddannelse i udlandet, er til gengæld lavere end for indvandrere med en dansk uddannelse. Således tjener indvandrere med en udenlandsk uddannelse kun 41 pct. mere, hvis de har en lang videregående uddannelse og dermed betydeligt mindre end de 70 pct. ekstra, danskerne tjener.

En udenlandsk uddannelse giver altså et dårligere økonomisk afkast på det danske arbejdsmarked. Det kan være udtryk for, at den medbragte uddannelse ikke er så relevant på det danske arbejdsmarked. Men forklaringen kan også være, at der hersker tvivl om uddannelsens værdi på det danske arbejdsmarked.

### Indvandrere tjener mindre

Hvis man nøjes med at kigge på de rå tal – hvad tjener en indvandrer og en dansker i gennemsnit uden korrektion for uddan-

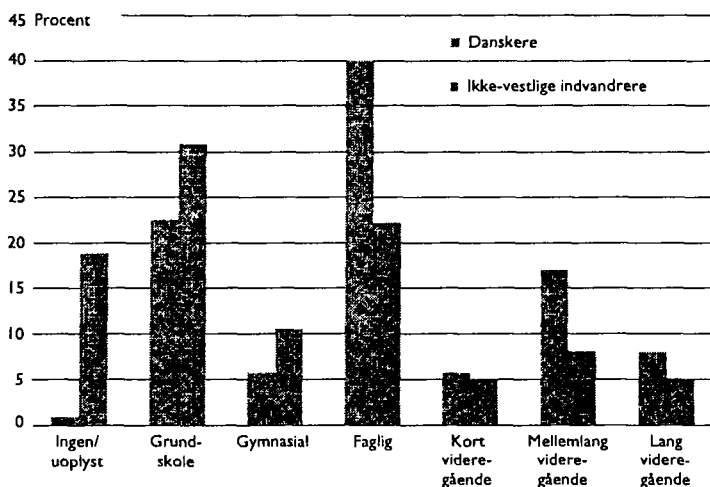
TABEL 3  
Hvor meget er timelønnen højere for personer med forskellige uddannelser i forhold til grundskoleuddannede? I pct. 2006.

Uddannelse	Danskere	Indvandrere med dansk uddannelse	Indvandrere med udenlandsk uddannelse
Faglig	8	10	5
Kort videregående	22	20	13
Mellemlang videregående	35	32	18
Lang videregående	70	66	41

Kilde: Indvandrerne og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Af tabellen fremgår, hvor meget ekstra mennesker med forskellige typer uddannelse tjener – i forhold til den løn mennesker med en grundskoleuddannelse tjener. For hver gang den, der kun har en grundskoleuddannelse, tjener 100 kr., så er der 122 kr. til danskere med en kort videregående uddannelse. For indvandrere med samme uddannelsesniveau er der tale om en løn på 120 kr., mens indvandrere, der har uddannelsen med sig fra udlandet, må nøjes med 113 kr.

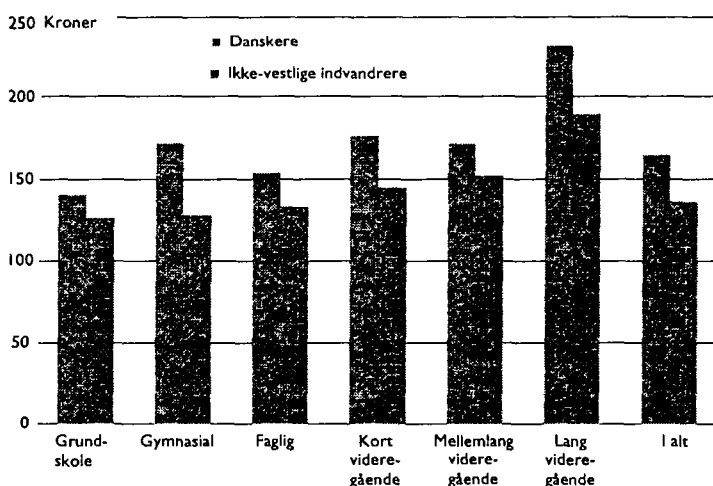
FIGUR 6  
**Højeste fuldførte uddannelse blandt 30-55-årige danskere og ikke-vestlige indvandrere pr. 1.1.2006.**



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

En væsentlig forklaring på de faktiske lønforskelle mellem indvandrere og danskere er uddannelse. I alt har 71 pct. af danskerne en erhvervskompetencegivende uddannelse – faglig uddannelse, kort-, mellemlang- eller lang videregående uddannelse – mens det samme kun gør sig gældende for 40 pct. af indvandrerne.

FIGUR 7  
**Gennemsnitlig timeløn blandt 30-55-årige danskere og ikke-vestlige indvandrere i 2006, fordelt på uddannelsesniveau.**



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Timelønnen er lavere for indvandrere end for danskere, uanset hvilket uddannelsesniveau de er på. Det skyldes blandt andet, at indvandrere har mindre erfaringserfaring end danskerne.

nelse, erhvervs erfaring, alder og køn – så viser der sig et ganske andet billede. I 2006 var gennemsnitslønnen for danskere 164 kr. i timen mod 136 kr. til ikke-vestlige indvandrere.

Den forskel skyldes i hovedsagen to forhold. Nemlig dels at indvandrerne har dårligere uddannelse end danskerne, dels at de har mindre erhvervs erfaring end danskerne.

Helt generelt er lønnen højere, jo højere uddannelse man har. Og markant færre indvandrere end danskere har en kompetencegivende uddannelse, hvilket fremgår af figur 6. Mens otte pct. af danskerne har en lang videregående uddannelse, så gælder det kun fem pct. af de ikke-vestlige indvandrere. 23 pct. af danskerne har en kort eller mellemlang videregående uddannelse mod kun 13 pct. af indvandrerne. Og endelig har hele 40 pct. af danskerne en faglig uddannelse, mens det samme kun gør sig gældende for 22 pct. af indvandrerne.

Inden for de enkelte uddannelseskategorier – f.eks. lang videregående uddannelse – tjener indvandrerne mindre end danskerne. Hvor f.eks. danskere med en lang videregående uddannelse tjener 232 kr. i gennemsnit, så tjener ikke-vestlige indvandrere med samme uddannelse kun 190 kr. i gennemsnit.

Forklaringen er, at indvandrerne har mindre erhvervs erfaring end danskere. Kigger man på alle danskere mellem 30 og 55 år, har de i gennemsnit 19 års erhvervs erfaring. Ikke-vestlige indvandrere i den samme aldersgruppe har derimod kun otte års erfaring i Danmark. Det skyldes tre forhold: For det første at danskerne i gennemsnit er lidt ældre end indvandrerne. For det andet at indvandrerne generelt har en mindre tilknytning til arbejdsmarkedet end danskerne. Og for det tredje at mange indvandrere har været kortere tid i landet.

## Unge med anden etnisk baggrund diskrimineres ved tildeling af praktikpladser

Langt de fleste praktikkonsulenter på landets erhvervsskoler oplever fra tid til anden arbejdsgivere, der lader et ord falde om, at den kommende praktikant helst ikke må være af anden etnisk oprindelse. Eller med andre ord: Send en dansk elev!

Det viste en undersøgelse, som blev offentliggjort af Rockwool Fondens Forskningsenhed i januar 2008. Undersøgelsen var dækkende, idet alle landets 249 konsulenter var blevet spurgt – heraf havde 83 pct. svaret.

Ifølge undersøgelsen er det de færreste konsulenter, der tit oplever, at de bliver bedt om at diskriminere, men otte ud af ti konsulenter støder – i større eller mindre omfang – ind i, at virksomheder lægger vægt på elevernes etniske baggrund, når de bliver kontaktet om praktikpladser.

Undersøgelsen "Praktikpladser og formidlingspraksis" er udarbejdet af ph.d.-stipendiat ved Institut for Menneskerettigheder, Line Vikkelsø Slot, i samarbejde med Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Man kan ud fra undersøgelsen ikke konkludere noget om andelen af arbejdsgivere, der diskriminerer. Det kan være nogle få, der gør det konsekvent, eller et mere generelt problem. Det vides ikke. Men det står klart, at der er virksomheder, som beder om at få sorteret bunken af ansøgere efter etnicitet på forhånd. Til trods for at det ikke er lovligt.

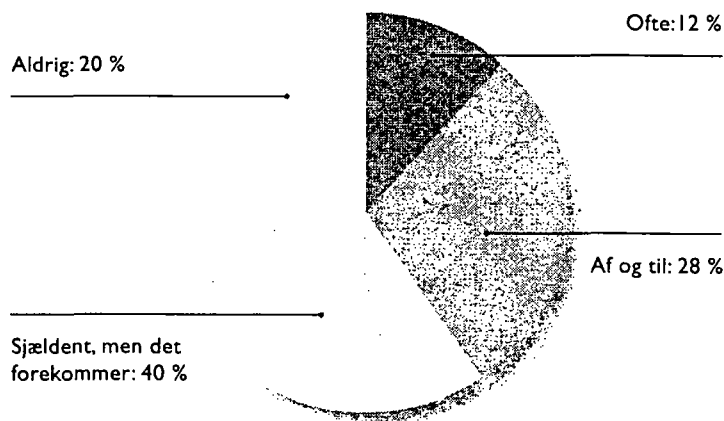
### Statistisk diskrimination

Virksomhedernes fokus på de unges etniske oprindelse kan være udtryk for ren diskrimination, altså at man simpelthen ikke vil have 'den slags' ind i sin virksomhed, uanset hvor dygtige de end måtte være.

Men forklaringen kan også være, at der er tale om såkaldt *statistisk diskrimination* – der i øvrigt er lige så ulovlig som den rene diskrimination, og ligeså diskriminerende for den enkelte.

FIGUR 8

Andel af praktikkonsulenterne, der oplever, at virksomheder lægger vægt på etnisk oprindelse.



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Man diskriminerer statistisk, hvis man har negative forventninger til en person på forhånd, fordi vedkommende tilhører en bestemt gruppe. F.eks. hvis man som arbejdsgiver på forhånd afskriver kvindelige ansøgere, fordi man ved, at flere kvinder end mænd har højt fravær. Eller hvis man afskriver ansøgere med anden etnisk herkomst, fordi en del af dem taler dårligt dansk.

Meget tyder på, at det er den statistiske diskrimination, der gør sig gældende. Ifølge konsulenterne er langt den vigtigste begrundelse fra virksomhedernes side nemlig, at de har erfaring for, at unge fra denne gruppe mangler sprogkundskaber. De bliver altså valgt fra, fordi 'den slags' ofte har et for dårligt dansk.

For den enkelte unge, som bliver valgt fra på denne måde, og ikke på baggrund af sine individuelle kvalifikationer, er dette naturligvis en ringe trøst.

## Det er svært at drage slutninger ud fra indvandrernes sociale mønstre

Stil tre spørgsmål til en dansk skoleelev, og du vil ud fra hans svar kunne komme med et kvalificeret bud på, om det går ham godt i skolen.

Kan han svare ja til, at han tit spiser måltider sammen med sine forældre; ja til at han tit taler med sine forældre; og ja til at der er digtsamlinger i hans hjem, så klarer han sig sandsynligvis bedre end sine kammerater med samme sociale baggrund, der svarer nej til de samme spørgsmål.

Stil de samme spørgsmål til en indvandrerelev. Uanset hvad han eller hun svarer – ja, der er digtsamlinger, eller nej, der er ikke digtsamlinger – så er du ikke blevet meget klogere. Du ved næsten ingenting på baggrund af svarene.

Det viser en ny undersøgelse af data fra den såkaldte PISA Etnisk fra 2005, hvor 9. klasseelever er blevet stillet en lang række spørgsmål og samtidig har fået testet, hvor gode de er til at læse. Konklusionen på undersøgelsen er, at mange af de sammenhænge, man er vant til gælder for danske elever, de gælder ikke på samme måde for elever af ikke-vestlig oprindelse.

Der er ét centralt område, hvor de to elevgrupper ligner hinanden: De helt grundlæggende sociale fakta om familien – uddannelse og arbejde – virker ens på de to gruppers skolekunderskaber.

Hvis mor eller far, eller eventuelt begge forældre, har en uddannelse, så klarer børnene sig relativt bedre i skolen. Det

TABEL 4

### Sammenhæng mellem familiekarakteristika og skolepræstationer.

Fakta om familien	Sådan klarer børnene sig i skolen	
	Danske børn	Etniske børn
<b>Her ligner de to grupper børn hinanden</b>		
Der er mange bøger og kunstværker i hjemmet	☺	☺
Hjemmet har internetforbindelse	☺	☺
Deltager tit i religiøse aktiviteter	☹	☹
<b>Mer adskiller de to grupper børn sig fra hinanden</b>		
Der findes digtsamlinger i hjemmet	☺	—
Familien diskuterer tit religiøse emner	☺	—
Familien diskuterer tit politik, sociale emner, bøger, film og fjernsynsprogrammer	☺	☺
Familien spiser tit måltider sammen og taler tit sammen	☺	☺
Bruger meget tid på lektielæsning i dansk	☺	☺
Den unge har eget værelse	☺	—
Faderen og moderen lægger vægt på, at den unge får en god uddannelse	—	☺
Faderen og moderen lægger vægt på, at den unge får et vellønnet job	☹	—

☺ Bedre    ☺ Lidt bedre    ☺ Måske lidt bedre    ☹ Dårligere    — Ingen sammenhæng med skolepræstationer

Kilde: *Indvandrere og det danske uddannelsessystem* (Gyldendal 2008).

Af tabellen fremgår sammenhænge mellem fakta om familien og skolepræstationer, når der er korrigeret for forældreressourcer. Tabellen viser ingen kausalitet, men alene samvarians. Hvilket betyder: Man kan konkludere, at et barn fra en hjem med mange bøger klarer sig bedre i skolen end andre børn fra samme sociale miljø, som ikke har mange bøger i hjemmet. Man kan ikke konkludere, at børnene klarer sig godt i skolen, fordi de har bøger i hjemmet.

gælder uanset, om man er barn af danskere eller indvandrere.

Det samme gælder relationen til arbejdsmarkedet: Det har en markant positiv betydning for børnenes skolekunderskab, at forældrene har et job. Det er vigtigt for både danske børn og børn med ikke-vestlig herkomst.

#### Andre mønstre

Vender man sig derimod mod de mere bløde beskrivelser af, hvad der foregår i familierne – hvad man taler om, hvad man ejer, hvad man gør sammen med sine forældre – så viser det sig, at der eksisterer forskellige typer af sammenhænge, alt efter om der er tale om en dansk familie eller en ikke-vestlig familie.

Når man forholder sig til danske familier, er man vant til, at visse sammenhænge eksisterer.

For eksempel vil de fleste næppe være i tvivl om, at der er en positiv sammenhæng mellem skolekunderskaber og så det, at forældrene taler meget med deres børn – om politik og sociale emner, om bøger og om film og fjernsynsprogrammer.

Sådan forholder det sig også – for de danske børn: De, der i undersøgelsen har bekræftet, at de tit taler med deres forældre om den slags ting, de har også bedre skolefærdigheder end klassekammerater med samme sociale baggrund, som ikke taler så ofte med deres forældre.

Men den klare sammenhæng mellem forældresamtalerne og skolepræstationer kan ikke genfindes hos børn i indvandrerfamilier. Der er en svag tendens til en sammenhæng, men den er meget svagere end for danske børn.

Som det fremgår af tabel 4, adskiller de to grupper af børn sig på en lang række af disse bløde beskrivelser af hjemmet.

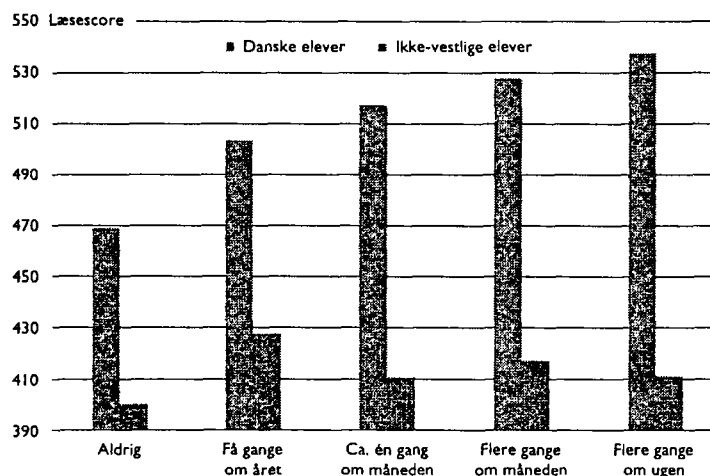
Det har f.eks. stor forudsigelseskraft for et indvandrerbarns læsefærdigheder, at far og mor lægger vægt på, at barnet får en god uddannelse. Det samme gør sig ikke gældende for danske børn.

#### Adskiller sig på religion

De to grupper unge adskiller sig også fra hinanden, når det kommer til spørgsmålet om, hvorvidt der bliver diskuteret religion derhjemme.

PISA-undersøgelsen er skabt, så gennemsnitsniveauet scorer 500 point. Hvis

FIGUR 9  
Læsescore for elever med dansk og ikke-vestlig baggrund ved forskellige hyppigheder af diskussion om religiøse emner.



Kilde: Indvandrere og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

man scorer 600 point eller derover, hører man til i den dygtigste sjettedel – og modsat – scorer man 400 eller derunder, er man blandt den dårligste sjettedel.

Som det fremgår af figur 9, er der for danske børn en klar positiv sammenhæng mellem læsescoren og hyppigheden af religiøse diskussioner i hjemmet. Danske børn, der aldrig diskuterer religion med deres forældre, har en læsescore på 469 – altså under middel. Men diskuterer de blot religion få gange om året, er scoren på 504. Og de, der diskuterer religion med forældrene flere gange om ugen, har en læsescore på 538.

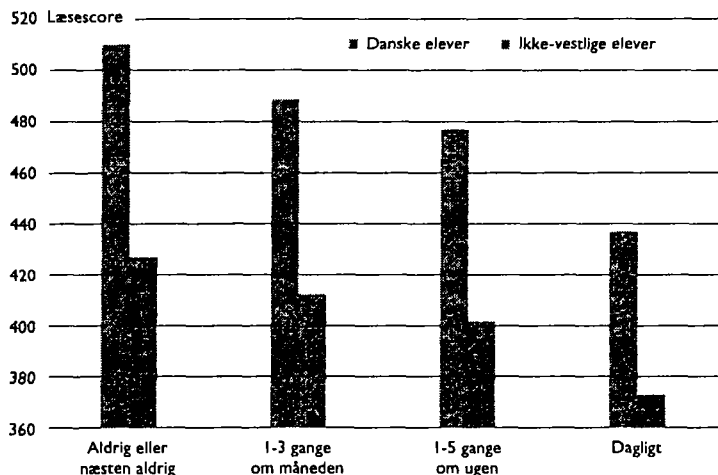
For danske børn er der altså en klar positiv sammenhæng mellem det at diskutere religion og læsefærdigheder. Man kan ikke konkludere, at religiøse diskussioner er godt for læsefærdighederne. Man kan derimod konkludere, at de, der læser bedst, også diskuterer religiøse emner med deres forældre.

Samme sammenhæng ses ikke for elever med ikke-vestlig baggrund. Religiøse diskussioner – eller mangel på samme – har ingen sammenhæng med skolepræstationerne.

#### Dårlige læsere deltager oftest i religiøse aktiviteter

I forhold til religiøse spørgsmål ligner de to grupper elever dog hinanden på ét

FIGUR 10  
Læsescore for elever med dansk og ikke-vestlig baggrund ved forskellige hyppigheder af religiøs aktivitet.



Kilde: *Indvandrere og det danske uddannelsessystem* (Gyldendal 2008).

punkt: Uanset om man er af dansk eller ikke-vestlig herkomst, er der en negativ sammenhæng mellem hyppig deltagelse i religiøse aktiviteter og skolepræstationer.

Dem, der deltager i religiøse aktiviteter, er også dem, der læser dårligt. Danske børn, der aldrig eller næsten aldrig deltager i religiøse aktiviteter, scorer 510 i læseprøven. Hvilket står i skarp kontrast til dem, der har religiøse aktiviteter dagligt: De har en læsescore på 437.

Samme billede, omend på et lavere niveau, ses for børn med en ikke-vestlig baggrund. Scoren for de børn, der aldrig – eller næsten aldrig – deltager i religiøse aktiviteter er 427, mens de, der har religiøse aktiviteter, har en score på 373.

Igen gælder det samme: Man kan ikke konkludere, at religiøse aktiviteter er skidt for læsefærdigheden. Man kan derimod konkludere, at de, der læser dårligst, også deltager hyppigst i religiøse aktiviteter.

## Drenge og piger med indvandrerbaggrund ser ikke ens på børn og arbejde

Der er betydelige forskelle mellem, hvad indvandrer drenge og -piger forventer af det fremtidige familie- og arbejdsliv. Mens pigerne i høj grad deler holdninger med deres danske skolekammerater, så har drengene mere traditionelle holdninger til fremtiden. Kønsforskellene er langt større end hos unge danskere.

Det viser en analyse som Rockwool Fondens Forskningsenhed har lavet på data fra den såkaldte PISA Etnisk 2005. I undersøgelsen blev 3.974 børn fra 9. klasse stillet en lang række spørgsmål om blandt andet holdninger og forventninger til deres fremtidige familie- og arbejdsliv.

Det, der naturligvis er bekymringen, er, om de store forskelle, der er mellem drenge og piger med indvandrerbaggrund, i sig selv kan være en barriere i forhold til at få indvandrepiger til at gennemføre en uddannelse og navnlig få dem til at bruge den efterfølgende på arbejdsmarkedet.

Det viser sig, at pigerne i høj grad er bevidste om, at det er en god idé at få en uddannelse, inden man får børn. Men

hvis de kommer til at danne par med en, der har samme etniske baggrund som dem selv, er det langt fra sikkert, at deres kommende mand vil bakke op om, at uddannelsen skal bruges på arbejdsmarkedet, når først børnene er kommet til verden.

Hos mange unge indvandrer drenge lever de traditionelle holdninger nemlig stadig: at kvinderne bør blive derhjemme.

Det fremgår af figur 11, at 39 pct. af de libanesiske drenge og 43 pct. af de tyrkiske drenge forventer, at moderen vil gå hjemme, når deres børn vokser op. Den forventning har kun 6 pct. af de libanesiske piger og 17 pct. af de tyrkiske piger.

Også hos unge fra det tidligere Jugoslavien er der store kønsforskelle. 28 pct. af drengene forventer, at moderen vil gå hjemme, mens det samme kun gør sig gældende for 6 pct. af pigerne. Derimod ligner unge pakistanske drenge i højere grad deres danske skolekammerater – forventningen om, at kvinden går hjemme, har 19 pct. af drengene og 14 pct. af de danske drenge.

## Ude- kontra hjemmearbejde

På samme måde er der store kønsforskelle blandt de unge indvandrere, når de svarer på, om de forventer, at ægtefællen mest skal arbejde hjemme frem for udenfor hjemmet. Den forventning har hver anden tyrkisk og libanesisk dreng. Mens det modsat kun er 36 pct. af de tyrkiske piger og 15 pct. af de libanesiske piger, som forventer, at deres mand skal arbejde hjemme (ikke vist i figur).

Også unge fra det tidligere Jugoslavien og Pakistan er uenige om dette. Blandt drenge fra Jugoslavien og Pakistan forventer knap 40 pct., at ægtefællens rolle i høj grad bliver at arbejde i hjemmet. Det samme forventer kun omkring 15 pct. af pigerne fra Jugoslavien og Pakistan.

Til sammenligning er der langt større enighed blandt unge danskere. Her forventer 20 pct. af drengene og 16 pct. af pigerne, at deres ægtefælle mest vil arbejde hjemme.

## Uddannelse før børn

Uenigheden om moderens rolle i hjemmet sættes i et særligt lys, når man kigger på unge indvandrerkvinders lyst til at få sig en uddannelse, inden de får børn. Lysten er nemlig stor.

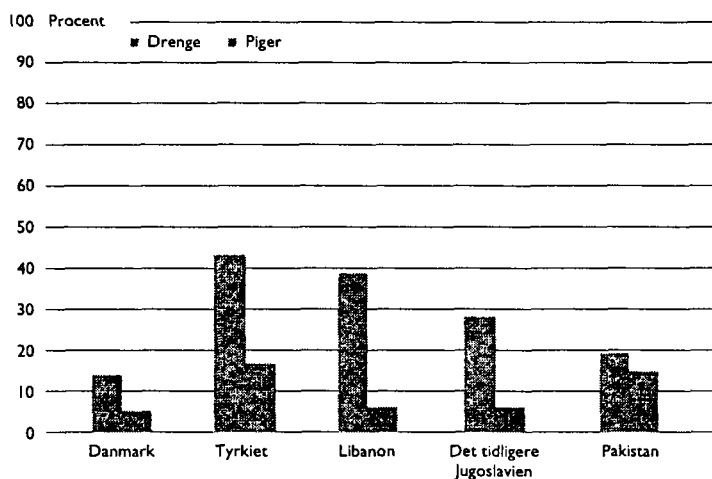
Hos alle pakistanske piger i undersøgelsen – uden undtagelse – er holdningen, at uddannelse kommer før børn. Det samme gælder 95 pct. af piger med en baggrund fra Libanon, 94 pct. blandt pigerne fra det tidligere Jugoslavien og 83 pct. blandt tyrkerne. Blandt danske piger erklærer 87 pct. sig enige i holdningen.

Det generelle billede er altså, at indvandrerpiger i mindst lige så stor grad som danske piger forventer, at eksamensbeviset er på plads, inden de får børn.

Også hos drengene er denne forventning delt af de fleste, men dog i mindre grad end hos pigerne. Det gælder især hos libanesiske drenge, hvor kun 73 pct. har denne forventning.

FIGUR 11

Hvor enig er du i, at hvis I får børn, at moderen vil gå hjemme, både når de er små og senere? (Andel bekræftende svar).

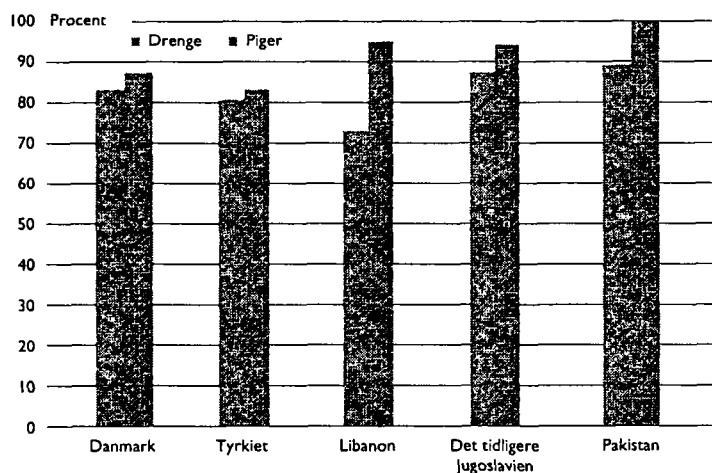


Kilde: Indvandrerne og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Markant flere drenge end piger forventer, at moderen vil blive hjemme, når børnene vokser op.

FIGUR 12

Hvor enig er du i, at det har været vigtigt for dig at få en uddannelse, inden I fik børn? (Andel bekræftende svar).



Kilde: Indvandrerne og det danske uddannelsessystem (Gyldendal 2008).

Unge med indvandrerbaggrund – især pigerne – er meget indstillet på at få en uddannelse, inden de får børn.

## Publiceringer fra projektet "Indvandrernes brug af det danske uddannelsessystem"

### November 2008

*Indvandrerne og det danske uddannelsessystem.*  
Redigeret af Torben Tranæs med bidrag af Jørgen Goul Andersen, Camilla Hvidtfeldt, Bent Jensen, Marie Louise Schultz-Nielsen og Line Vikkelsø Slot (København: Gyldendal).

*Holdninger til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere, danskere og deres forældre.*  
Af Jørgen Goul Andersen (Odense: Syddansk Universitetsforlag).

*Source Country Differences in Test Score Gaps: Evidence from Denmark.*  
Af Beatrice Schindler Rangvid (Odense: Syddansk Universitetsforlag).

Tilhørende nyhedsbrev.

### Tidligere publiceringer

*PISA Etnisk 2005. Kompetencer hos danske og etniske elever i 9. klasser i Danmark i 2005.*  
Redigeret af Niels Egelund og Torben Tranæs med bidrag af Peter Jensen, Torben Pilegaard Jensen, Niels-Kenneth Nielsen, Helle Kløft Schademan og Nina Schmidt (Odense: Syddansk Universitetsforlag. Andenudgave 2008).

Tilhørende nyhedsbrev, revideret september 2007.

*Immigrant and Native Children's Cognitive Outcome and the Effect of Ethnic Concentration in Danish Schools.*  
Af Peter Jensen og Astrid Würtz Rasmussen (Odense: Syddansk Universitetsforlag. 2008).

*Praktikpladser og formidlingspraksis. Praktik konsulent i spændingsfeltet mellem virksomhedskrav og hensynet til ikke-diskrimination.*  
Af Line Vikkelsø Slot (København: Rockwool Fondens Forskningsenhed. 2008).

*PISA 2000's læseskalavurdering af psykometriske egenskaber for elever med dansk og ikke-dansk sproglig baggrund.*  
Af Peter Allerup (Odense: Syddansk Universitetsforlag. 2007).

Rockwool Fondens Forskningsenhed. Nyhedsbrev (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i Enheden, herunder også stof af almindelig nyhedsmæssig værdi. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktører: Forskningschef Torben Tranæs og formidlingschef Bent Jensen. Forskningsenhedens øvrige medarbejdere er: Forskningsassistent Lars Højsgaard Andersen, forsker Signe Hald Andersen, seniorforsker Jens Bonke, forskningsassistent Johannes K. Clausen, forskningsassistent Peter Fallesen, forsker Jane Greve, forsker Camilla Hvidtfeldt, forskningsassistent Rasmus Landersø, forskningsassistent Frederik Lyngsaa Lang, forsker Claus Larsen, forskningsassistent Ane Ring Laursen, forsker Helene Bie Lilleør, forskningsassistent Louise Herrup Nielsen, forskningsassistent Sara Rasmussen, forsker Marie Louise Schultz-Nielsen, sekretær Mai-britt Sejberg, forskningsassistent Peer Skov og forskningsassistent Elise Stenholt Sørensen.

Praktiske spørgsmål i forbindelse med nyhedsbrevet besvares af Mai-britt Sejberg på tlf. 39 17 38 32. Fax: 39 20 52 19.  
Adresse: Sejrøgade 11, 2100 København Ø.  
E-post: [forskningsenheden@rff.dk](mailto:forskningsenheden@rff.dk). Hjemmeside: [www.rff.dk](http://www.rff.dk).